

STOLBUR

Potato stolbur phytoplasma

- choroba stále významná

MINISTERSTVO ZEMĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Původce stolburu, potato stolbur phytoplasma, je přísně sledovaným škodlivým organismem.

V 50. letech dvacátého století byl stolbur u bramboru, rajčete a dalších rostlin považován za hospodářsky významnou chorobu hlavně v jižních oblastech Moravy, Slovenska, ale i v dalších zemích střední a jižní Evropy.

příznaky stolburu na bramboru, prožloutávání vrcholku

Poté byl na našem území však jeho význam nepatrný. Teprve od roku 2001 je jeho výskyt v České republice zaznamenáván opět častěji (brambor, rajče, paprika, celer) a vzestup významnosti je možné očekávat v nížinných a teplých oblastech (do 400 m n.m.).

Taxonomické zařazení

Bacteria: Tenericutes (oddělení): Mollicutes (třída): Phytoplasma (rod)

Zeměpisné rozšíření

Stolbur je rozšířen v Bulharsku, České republice, na jihu bývalého SSSR a v bývalé Jugoslávii. Lokálně se nachází v Belgii, Francii, Maďarsku, Itálii, Polsku, Portugalsku, Rakousku, Rumunsku, Slovensku, Španělsku, Švýcarsku.

Zprávy o jeho výskytu jsou také z Austrálie, Číny, Indie, Izraele, Kypru, Libanonu, Turecka a dalších asijských států, jižní Afriky a USA.

Hostitelské rostliny

Potato stolbur phytoplasma napadá rostliny čeledi lilkovitých (45 druhů). Hlavními hospodářsky významnými hostiteli jsou brambor, rajče, paprika

příznaky stolburu na bramboru, poškození listů, hlíz

a lilek. Stolbur má však širší okruh hostitelů, přinejmenším 16 dalších druhů v šesti rodech je náchylných, včetně plevelů ze složnokvětých a svlačcovitých (svlačec rolní), bobovitých (jetel), kokoticovitých (kokotice), lilkovitých (durman, rulík zlomocný) aj. Nověji jsou zde řazeny rostliny z čeledi miříkovitých (mrkev, celer), cukrovka a vinná réva.

Biologie a identifikace

Fytoplazmy, dříve nazývané mykoplazmám podobné organizmy (MLO), jsou parazité mnohem větší než viry, ale menší než bakterie. Na rozdíl od bakterií postrádají pevnou stěnu buněčnou, mají pouze pružnou uzavírací jednotkovou membránu a proto jsou tvarově velmi variabilní. Obsahují DNA, množí se pučením nebo přehrádečným dělením a nacházejí se ve floému i floémovém parenchymu nemocných rostlin nebo jejich živých částí (hlízy, kořeny víceletých plodin, trvalých plevelů apod.). Nejsou přenášeny mechanicky (šťávou), semenem ani in vitro kultivovány. Zvláštní přístup a speciální metody se uplatňují při identifikaci fytoplazem, které nelze kultivovat. Využívá se příznaků na hostitelských rostlinách, pozorování v elektronovém mikroskopu, biologických testů na indikátorových rostlinách. Nověji se využívá barvení fytoplazmové DNA fluorochromem DAPI, analýza pomocí polymerázové řetězové reakce (PCR), polymorfismu restrikčních fragmentů (RFLP).

